

Är medelklassen lat och inkompetent?

Liberal debatt den 20 mars 2023

Jag är inte förvånad över att åsikten finns. Men jag är förvånad över hur ofta den framförs med intensitet och upprördhet. Åsikten? Att om medelklassen pallade hämta sina egna pizzor skulle vi ha lite mindre av den cyniska gigekonomin.

Deskriptivt är åsikten rimligen korrekt. Saknas betalningsvilja uppstår ingen marknad. Men åsikten framförs ofta med en moraliserande underton (medelklassen borde inte vara lat) och den underliggande logiken är att gigekonomin är problematisk för att löner och arbetsvillkor är sämre jämfört med fasta anställningar.

Moraliserandet först. Kanske är den som beställer hem pizza lat. Alternativt lägger den hellre tid på att hämta barn, tvätta kläder, hjälpa till med läxläsningen och slutligen förlora sig i ett parti schack. Alla har vi begränsat med tid och energi. Är det motiverat att moralisera över den som betalar för att få mat hemkörd?

Svaret på den frågan beror på hur problematisk arbetsmarknaden för matkurirer är. Jobbet är inte välbetalt, och dessutom förknippat med vissa risker för arbetsskador. Detsamma kan emellertid sägas om pizzabagarens yrke. Varför moraliseras det inte över den lata medelklassen som inte orkar baka sin egen pizza?

Det finns flera tänkbara svar på den frågan. Ett är att det krävs mer kompetens för att baka en god pizza än att köra hem den. Det är svårt att hemma i sitt kök få till den rätta snitsen på en kebappizza. Men med lite övning och rätt utrustning skulle de flesta nog klara av det. Då är det fritt fram att moralisera: Om bara den svenska medelklassen inte vore så lat och inkompetent, skulle inte pizzabagare behöva riskera förslitningsskador och mjöldammlunga!

En annan tänkbar skillnad är att pizzabagaren ofta är anställd eller egenföretagare, snarare än giggare på en plattform. Är det senare så mycket sämre att moralisera är påkallat? Det är naturligtvis både en fråga om individuella preferenser – och om vad alternativet är.

För många restauranger är alternativet till att erbjuda hemkörning via en plattform som Wolt eller Foodora, INTE att ha en egen anställd som gör hemkörning. Efterfrågan är helt enkelt för liten för att det skulle löna sig.

För många giggare är alternativet till att köra hem mat via en plattform INTE att ha en fast anställning, då de inte kan få eller inte vill ha en reguljär anställning.

Plattformarna gör alltså att medelklassens lathet och inkompetens skapar möjligheter för både restauranger och giggare som annars inte skulle ha funnits. Den uppmärksamme läsaren har säkert noterat att lathet och bristande kompetens inte bara förklarar medelklassens pizzakonsumtion. Det gäller det mesta av all arbetsdelning som sker i marknadsekonomin. Vi handlar med varandra för att vi varken vill eller kan göra allt själva.

Enkla och slitsamma jobb blir vi inte av med. Men vi kan motverka att människor har slitsamma jobb så länge att det ger förslitningsskador. Den som bekymrar sig över giggares arbetsituation kan också göra en del helt på egen hand. Var en resonabel och vänlig kund. Ge dricks. Bidra till en arbetsmarknad där matkurirer, pizzabagare och andra får fler och bättre möjligheter att försörja sig.

Att däremot ge människor dåligt samvete för att de då och då beställer hem mat lär inte leda till särskilt mycket gott.

Andreas Bergh